

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Diarienummer LI2025/0500

li.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande – En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk SOU 2025:93

Sammanfattning

Region Kronoberg har av Landsbygds- och infrastrukturdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

Region Kronoberg utgår i sitt svar från den regionala utvecklingsstrategin samt samarbetet med Jönköpings och Kalmar län i den regionala skogsstrategin.

Region Kronoberg ställer sig positiv till utredningens följande förslag

- Att arbeta långsiktigt strategiskt med skydd för de mest krävande fågelarterna. Motsvarande ansats skulle behöva göras för andra organismer och kulturlämningar, kap.5
- Att områdesskydd ska kunna upphävas om skyddsmålet eller möjligheten att restaurera till prioriterad naturtyp inte är möjlig, kap. 5
- Att regelverket även fortsättningsvis ska tillåta stor variation i skogsbruket, kap. 6
- Att öka insatserna för rådgivning till skogsägare, kap. 7
- Att sätta upp produktionsmål i skogsbruket och att regelverk för gödsling och askåterföring ståndortsanpassas, kap. 8
- Att öka forskningsinsatser för skogsproduktion i ett föränderligt klimat, kap. 10
- Att utveckla Sveriges agerande för skog inom EU, kap. 11
- Att precisera och etappsa miljö kvalitetsmålen , kap. 12

Region Kronoberg har synpunkter på utredningens följande förslag

- Att införa ett mått på skogens klimatnytta i skogens värdekedja, kap. 4
- Att införa ett begränsningstak på areal undantagen skogsbruk då Sveriges åtaganden är beroende av internationella överenskommelser och regler, kap. 5
- Att variationsrikt skogsbruk behöver ett forum för att samla information om utfallet i olika metoder, kap. 6

- Att satsningen på rådgivning bör göras mer långsiktig och oberoende, kap. 7
- Att tillsyn och uppföljning sker genom innovation av kostnadseffektiva metoder, kap. 8
- Att ett nytt forskningsprogram bör spridas på många lärosäten och att särskilt fokus bör ägnas produktion i ett föränderligt klimat, kap. 9
- Att det saknas tillräckliga förutsättningar för evidensbaserade beslutsunderlag i skogsbruket, kap. 10

Synpunkter

Skogen har stor betydelse för alla delar av samhället och möjligheterna att utveckla en hållbar framtid. I Småland finns aktörer i skogens hela värdekedja, från primärproduktion till ett brett spektrum av slutprodukter och stor export. Vi välkomnar därför utredningens förslag till tydligare regler för ett aktivt skogsbruk och incitament för ett aktivt skogsbruk. Småland är skogsrikt där 73% av skogsmarken är privatägd. Det är få som försörjer sig på sin skogsfastighet men i kombination med jordbruk och andra verksamheter är skogsbruk en viktig komponent i förutsättningarna för att bo och leva på landsbygden. Regelverk och ersättningar tillsammans med marknadens efterfrågan på skogsråvara är styrande för de lång- och kortsiktiga prioriteringar skogsägarna gör. De kommer påverka skogsägarnas beslut nu, men kommer inte få full effekt förrän om många årtionden.

Utredningens ambitioner att skapa ett tydligt regelverk är gynnsamt för skogsägarna och minskar samhällets kostnader för administration. Även för andra samhällsintressen är det en fördel med tydlighet om vilka regler som gäller i olika situationer. Smålands skogsägare, oftast med små fastigheter som tillhört familjerna i många generationer, har många olika mål med sitt skogsäggande. Utredningens fokus på volymproduktion av skogsråvara är bara ett av skogsägarnas mål. Skogen har idag många fler funktioner och leveranser än tidigare. Vi vet idag inte vilka nyttor skogen kommer att leverera i framtiden och vi behöver därför ha en ökad flexibilitet i både regelsystem och brukande för att inte stå tomhänta när den dagen kommer.

Skogsbruket är inte jämställt och det finns djupt rotade föreställningar om mäns respektive kvinnors roller, uppgifter och verksamheter kopplat till skogen. Det ger också ojämlika förutsättningar för att bruka skogen. I Götaland finns 48 000 kvinnor som äger skog. Utredningens mål om stärkt investeringsvilja och näringsfrihet borde innehålla en analys och förslag för att stärka kvinnor som skogsägare.

Utredningen innehåller snäva och kortsiktiga analyser om förslagets effekter på enskilda, miljö, sociala värden och samhällseffekter. Skogen och skogsbruket påverkar många fler än de som är direkt berörda och verkar under lång tid med skogens långa omloppstider. I sociala värden ryms många former av skogsintressen såsom jakt, naturintresse, hälsa, idrott, kultur, livsstil, historia. De sociala värdena borde ha belysts mer ingående i konsekvensanalyserna då de ingår i sektorsansvaret och generell hänsyn.

Kapitel 4 Synliggör skogens klimatnytta

Nationell statistik för virkesförråd och första förädlingsledet kan enkelt omräknas i kollager. Träprodukters substitutionseffekt och värdekedjans utsläpp är däremot komplext att beräkna och kan ge upphov till stora arbetsinsatser och mycket diskussion. Förslaget skulle också kunna innebära att skogsnäringen skulle ansvara/bokföra för klimatutsläpp i andra sektorer där de saknar rådighet, som exempelvis byggsektorn.

Region Kronoberg anser att syftet med förslagen är vällovligt men avråder från genomförande.

Kapitel 5 Ny syn på naturvårdsavsättningar och miljöhänsyn

Utredaren föreslår ett tak för hur stor areal som undantas skogsbruk. Internationella överenskommelser och genomförande av EUs regelverk kommer påverka hur mycket areal och vilka naturvärden Sverige behöver undanta från skogsbruk. Utredaren själv föreslår också införande av skogsmarksskyddsområden och möjlighet att upphäva områdesskydd. Detta fordrar en flexibilitet i omfattningen av områden undantagna skogsbruk. För små skogsfastigheter har nationella gränsvärden liten betydelse eftersom de likväl kan påverkas mycket av ett lokalt område med prioriterade naturvärden.

Region Kronoberg anser att en begränsning av areal undantagen skogsbruk behöver ha en viss flexibilitet. Förslaget att säkerställa en långsiktig, ändamålsenlig och robust metod för att följa upp den hänsyn till miljön som har tagits vid skogliga åtgärder bör kompletteras med krav på kostnadseffektivitet. Regionen saknar tydliga förslag som kan möta de brister som utredningen lyfter fram i dagens skogsbruk när det gäller generell hänsyn. För områden som omfattas av områdesskydd bör det förutom upphävande också finnas möjligheter att byta form av områdesskydd för att t.ex. tillvarata friluftslivets intressen. Det är rimligt att göra en bredare analys vid upphävande av områdesskydd där områdets olika sociala värden och effekter på naturvärden i omgivningen beaktas.

Kapitel 6 Variationsrikt skogsbruk

I delbetänkandet föreslog utredaren att ”normalt” skogsbruk inte skulle omfattas av samråd enligt miljöbalken. Variationsrikt skogsbruk kan innebära stora avsteg

från ”normalt skogsbruk”. Myndigheter och forskning behöver tillgång till omfattande information om utfall av olika metoder och strategier för att kunna forma rekommendationer och vägledning.

Region Kronoberg anser att det behöver skapas ett forum för att tillvarata kunskap från skogsägarnas val av metoder, mål, förnygring, skötselstrategier, insatser m.m. för att möjliggöra analyser av utfall och utveckla beprövad erfarenhet. En del av resurserna som föreslås i kap 9 bör kunna användas för denna form av ”skogsägarbaserad forskning”. Region Kronoberg ser behov av förslag som främjar en mångfald av sätt att bruka skogen för en ökad konkurrenskraft och som bemöter de hinder utredaren tar upp i form av svårigheter för markägare att få information och en svagt utvecklas marknadsstruktur.

Kapitel 7 Ökad rådgivning

Utredaren föreslår en stor satsning på rådgivning under en begränsad tid. Skogsägare med små fastigheter gör insatser med långa intervall. Det finns en risk att de under femårsperioden inte utför större åtgärder och därmed är i mindre behov av rådgivning och missar kampanjen. Rådgivning behöver byggas med ett betydligt längre tidsperspektiv. För att kunna genomföra rådgivning behövs utbildning av rådgivare och skogsägare. Utredningen saknar förslag om långsiktig strategisk kompetensuppbyggnad. För ”normalt skogsbruk” är förmodligen generell rådgivning via generella kanaler tillräckligt för de flesta fall. Rådgivningen bör främst förstärkas för situationer där samråd enligt miljöbalken eller annan lagstiftning kan vara aktuell. För skogsstyrelsen kan detta komma i konflikt med myndighetsutövningen.

Region Kronoberg anser att en del av föreslagen satsning bör läggas på utbildning av rådgivare och skogsägare. Vi förordar att detta uppdrag läggs på Linnéuniversitetet som under lång tid utvecklat kompetens och erfarenhet av dessa typer av utbildningar. Privata skogsägare med små fastigheter behöver en långsiktig och oberoende rådgivning. Satsningen bör bidra till att bygga förutsättningar för att fylla dessa behov. Det skulle t.ex. kunna hanteras via rådgivningscheckar, vilket framgångsrikt använts i andra verksamhetsbranscher. Regionen ser också behov av att stärka rådgivning kring generell hänsyn, klimatanpassning, mångbruk, kulturmiljö och sociala värden

Kapitel 8 Ökad produktion

I Skogsvårdslagen ställs låga krav på att tillvarata skogsmarkens producerande förmåga. Det ger stora möjligheter att sköta skogen på alternativa sätt eller missköta skogsbruket. Det är rimligt att sätta produktionsmål i förhållande till platsens produktionsförmåga samt att justera upp den undre gränsen enligt §10 och §5 i Skogsvårdslagen.

För att skapa en stor datamängd skulle användning av främmande trädslag och bruksmetoder behöva följas upp även på privata fastigheter. En frivillig databas skulle bidra med värdefullt forskningsmaterial, se kap.6.

Tillsyn och uppföljning är vanligtvis personalintensivt och tidkrävande. EUs regelverk kommer fordra omfattande rapportering av data från skogen och skogsbruk. Det fordras innovationer för att effektivisera informationshanteringen så att inte kostnaderna åter upp vinsterna.

Utredaren lägger fokus på åtgärder för att hantera skadegörare på gran och tall. Mot bakgrund av den ökande andelen lövskog och blandskog bör ett ökat engagemang läggas på skadegörare på löv.

Vilt är både en viktig social resurs och skadegörare. Skadornas omfattning beror dessutom på många olika faktorer. Skademålsättning behöver därför vara möjliga att ståndortsanpassa. Även i detta fallet bör ny teknik användas, jämte inventeringar, för att bedöma viltstammarnas storlek och bärkraftighet.

Region Kronoberg anser att resurser behöver läggas på innovation av kostnadseffektiva tillsyns och uppföljningssystem samt att ökat fokus bör ägnas löv- och blandskogar. Viltskademål bör inte definieras i lag. Ökad produktion bör inte endast omfatta volymproduktion av industriråvara. För att tillvarata de varierande målintressena hos skogsägare bör produktion av andra produkter och tjänster från skogen prioriteras såsom mångbruk, kvalitetsvirke, friluftsliv, turism, kol- och biokrediter

Kapitel 9 Nytt forskningsprogram

Utredaren föreslår en stor forskningssatsning på skogsproduktion och återväxter. En preciserad styrning av forskningens inriktning begränsar bredden på forskare som kan delta och begränsar möjlig kunskapsutveckling. Sverige som en av världens största skogsindustriländer har endast en skogsfakultet med öronmärkt finansiering från landsbygds- och infrastrukturdepartementet. I många andra länder, även de med lite skog, finns flera skogsfakulteter. Det bör vara en fördel för kunskapsutvecklingen inom skog om inte forskningen domineras av ett lärosäte. Skogssektorn har medfinansierat mycket skogsproduktionsforskning och bör även fortsatt kunna göra det. Utredaren betonar vikten av långsiktiga försök men föreslår ingen fördelning av medel till dessa försök.

Region Kronoberg anser att skogsforskningsmedel bör spridas på många lärosäten och att särskilt forskningsfokus bör ägnas anpassning av skogen och bruksmetoder till klimatförändringar.

Kapitel 10 Evidensbaserat beslutsfattande

Utredaren föreslår att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket inrättar funktioner för att ta fram evidensbaserat beslutsunderlag. Det är ett bra förslag att i myndighetsinstruktioner förtydliga att beslut ska grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet. Inom skog finns inte tillnärmelsevis den bredd och omfattning av vetenskap och beprövad erfarenhet som finns inom medicin och vård. Det innebär att beslutsunderlag för skogen även fortsättningsvis delvis kommer att behöva grundas på bedömningar och antaganden. Även i detta fall innebär koncentrationen av skogsforskningen till en fakultet en nackdel.

Region Kronoberg anser inte att förslagen om evidensbaserat arbetssätt har förutsättningar att ge en tydlig förbättring av beslutsfattande inom skogspolitiken. Eftersom förslagen i kap. 12 i stor utsträckning bygger på ett evidensbaserat arbetssätt kan ett annat angreppssätt behövas om det inte är möjligt att uppnå evidens i skogliga sammanhang.

Barnrättsperspektiv

Prövning av barnets bästa ej aktuellt då beslutet inte påtagligt och direkt rör barn eller barn som närstående.